

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
29 August st. v.
10 Septembre st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 35.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Flori de munte.

— Novelă. —

Cununița era incredințată. Două săptămâni trecuse dela credință, și mai avea două. Trecuse un vec și mai avea o vecinicie.

Abia aștepta să treacă, barem totă ziua trecea o zi, și nu-și aducea aminte că ce trece nu mai vine.

Căsuța în care crescuse stătea la pîla unui munte, clădită pe stîncă, la umbră de fagi. Lumea cu valurile ei erau departe, și frunța codrului nu știe povestii din viață.

Aici vedu Cunnunița lumina vieții, aici începu a cunoșce lumea, privindu-o din umbre prin cerc de cucurbeu.

Vedea riul cum curge, vîntul cum adie, frunța cum tremură; și riul era rîu, vîntul o adiare plăcută, frunța era frunță verde — altă nimic.

Dar a crescut mărișoră. Cu pâne de secară, cu apă de isvor, cu smeură și cu fragi, și s'a făcut frumôsă ca o dină.

Mamă-sa i-a spus povesti de smoi și de bēlauri, păstorii i-au spus povești de fete de împērați, de dragoste și de dor, și Cunnunița ș-a făcut inchipiri, icōne și visuri, mai frumōse decăt cele ce le aușise.

Și cum creșcea, și cum înfloriă — cu încetul începu a pricepe, că riul ce curge, vîntul ce suflă și frunța ce se clătina, ar spune ceva. Ca și când ar povesti, ca și când s'ar indulci cu omul. Începu a pricepe că șoptele acele dulci au taine, și acele taine le pricep cei ce șciu vorbi cu ele.

A ascultat dară și ea că ore ce spun acele șopte. A ascultat murmurul riului, a pândit frunța când tremură, vîntul când șoptește, și a aflat, că ele nu-s așa de nevinovate pe cāt se par. Așă de dulci erau acele glasuri, și așă de amăgitoare!

Ănima ei și natura cea verde o a învățat cu încetul și pe ea a vorbi în limba lor cea dulce.

Eșă sēra — în seri de primăveră — prin fagi, și ședea pe malul riului. Și viniau două paseri mici, și se aninau pe o crenguță cōlea desupra riului. Una începea cāntecul, un cāntec dragălaș ca o desmerdare. Cealaltă i respundea lin, ca și când o ar mângăia. Ore ce-și spun paserile primăvera 'n crengi?

Apoi viniau doi pușori, două turturele cu dorurile lor. Una întrebă, alta respunde. Din vorbă la desmerdare, din desmerdare la dragoste. Apoi se pun amēndouē pe o crenguță, și gurluesc și se sarută cu drag. Ietă ce-și spun paserile primăvera 'n crengi!

Cunnunița înveță bine. A priceput îndată ce țic turturelele.

De aci încolo pricepea murmurul riului, pricepea vîntul și tōte tainele naturei.

Dar s'a ivit o taină nouă. Colo, 'n cea culmă de del se aușia un fluer, fluerul unui păstoriu, și așă țicea de doinic cāt plāngea ănima 'n sin. Cāt eră muntele, tōtă stānca i respundea, și ea așă simția, ca și când și ănima ei i-ar respunde ceva.

Ore ce este 'n doina aceea, ce așă tredește ănima omului? . . . Ore ce este 'n ănimă, ce așă i vine sē plāngă la doina unui fluer? . . .

Și deminēța, deodată cu zorile, vedea colo pe o stāncă, un pēcurar tinēr, privind ca vulturul, din stān cāj jos în vale și cāntānd din fluerită.

Țintele lui de aramă străluciau din depărtare, și ei așă i se părea că 'n fața lui ăncă eră ceva ce strălucēse.

Și viniă pēcurariul pe sub stānci, și se apropiă de marginea riului în tōtă ziua, și doina aceea farmecătore tot mai dulce eră pe țic ce mergea.

Colea pe la prānț sosiă bādita la riu. Turma naintea lui, cānii după el, așă viniă de falnic, și Cunnunița 'n tōtă ziua îl așteptă la riu.

Pēcurariul viniă cu dorul lui, și Cunnunița îl așteptă cu dorul ei. Douē doruri la un loc! . . .

Pēcurariul i aducea fragi, și ea-l așteptă cu vorbă dulce.

Și Cunnunița a aflat, că este pe lume o fragă, mai dulce decăt tōte fragile munților, mui dulce decăt mie-re, și mai dulce decăt vorba cea dulce. Cu cāt o guști mai mult, cu atāta-i mai dulce, și cu cāt e mai dulce cu atāta e mai fără saț.

Pēcurariul i aducea și de acestea. Cunnunița le primia cu drag, că erau dulci; și le schimbă cu altele că erau bune.

Fraga e de cules decă se cōce!

— Mēi bādita, — țise odată Cunnunița cātă pēcurariu, — cine ți-a dat ție fluerul acel nēdravān?

Pēcurariul privia în ochii ei cu o dulcēța, apoi arētă spre un vēr de munte

— Veđi tu Cunnunița colo 'n vēr tu colț de stāncă? Sub cea stāncă este un isvor, lāngă isvor doi palteni. Paltenii acei doi vorbesc unul cu altul ca și ōmenii, și cāntă, și flueră, și rid, și plāng ca doi ōmeni de rēnd. Când bat vēnturile, ei urlă ca vēntul și când plānge bradul ierna de frig, ei plāng cu bradul. Dintr'un paltin de acestia mi-am tăiat eu fluerul Cunnunița. Și când me depart cu turma pe cele gārle, și când nu mai ved decăt ceriul — scot fluerița și cāt o doină. Și paltinii me aud, și-mi respund ca doi prieteni buni. Ori unde aș fi, ei me aud, me pricep și mi respund. De cāt cu voie bună, ei mi respund

cu voie bună; de cânt cu gele, ei mi răspund cu gele. Și mi prind bine pe cei munți unde nu mai auzi altă vorbă de om.

Cununița ascultă uimita privind cu drag la gura lui acea povestitoare. Așa i părea de frumoasă povestea aceea a paltinilor.

— Dar apoi i-ai spune-mi, cine te-a învățat pe tine doina acea jalnică, care așa pătrunde? Paltinii?

Vântul de vără suflă a lene și legână pletele tinerei păstor, clopotele turmei resunau prin poienă, și turturea cântă prin fagi.

Bădița stătea zimbitor. Se părea că ar răspunde și că n'ar răspunde.

Cununița continuă :

— Vezi tu bădiță, când aud eu fluerul teu cole săra la lună, io nu știu ce — așa mi vine să rid, așa mi vine să plâng, și să sbor, și să cânt, și să trăiesc, și să mor. Rogu-te cine te-a învățat pe tine cântecul acela ?

Păcurariul privia în ochii ei stralucitori, privia cu dragostea cea dintâiu a tineretelor — și stătea gânditor. Într'un timp i răspunde cu glas tremurător :

— Dragostea Cununiță, dragostea ta!

Cununița roși ca trandafirul, și plecă capul pe pept. Mai mult nu avu curajul a privi în ochii lui așa plin; numai acuma știu că ea e dragostoașă, că e fetă mare și că iubește.

— Vezi tu Cununiță, cu dragostea ta e plin muntele, și sêlbele, și brații și stâncele, și isvorul și tot pământul. Ori unde merg, ori unde alerg, unde me culc și unde me tredesc: tot de ea dau, de dragostea ta.

Cât bat munții și calc costele, în strungă la muls și noaptea prin somn: tot pe tine te vîd, tot glasul teu îl aud și pe tine te doresc. Mi s'a îngăimăcit cugetele, mi-am perdut mintea, și nu mai vîd și nu mai știu decât una: să te vîd. De atunci e fluerul meu atât de doinic Cununiță.

Țopila se ascundea pe sinul lui, așa-i vîniă să închidă ochii să nu o vîdă.

Junele păcurar i-a pus sărutarea, sigilul primei declarațiuni pe gură, și Cununiței așa i se părea că o sărutare așa de dulce n'a fost cât a trăit în lume.

Puișorii turturei tot pe crîngă.

Ei se îndrăgiau pe crîngă, două turturele ca doi dragi; și tinerii se îndrăgiau sub crîngă, doi tineri ca doi turturei.

Turma trecuse culmea, numai clopotele se auziau resunând departe colo 'n cei doi paltini ce rescântau.

* * *

Florile primăverii crescuse mari, ierba eră de cōsă.

Florile dragostei încă crescuse mari, erau de cules.

Într'o bună demință dișe păcurariul așa :

— Cununițo, colo 'n ceea vale o căsuță mică, lângă căsuță o livadă mare. Acolo șed doi bătrani, părinții mei. Căsuța e a lor cu livada, turmulita e a mea. Am lână de straie, căsuța de iernă, am pâne mōle și caș dulce, urdă și unt, am miere de stup și o animă bună, decă ai vrē tu, fie acele tōte a tale pentru dragostea ta. De colē din dēl se vede biserica 'n sat, până acolo nu-i departe, în tōtă dumineca aud clopotele... vrei tu Cununiță să fii nevēsta mea ?

Cununița nu i-a răspuns, dar l'a strins în brațe și i-a întins gura la o sărutare.

Acuma șciau vorbi în limba dragostei. Cununița nu i-a răspuns cu vorba, dar bădița șcia ce însemnă în limba dragostei decă ea i imbie sărutarea.

Apoi și-au pus încă multe întrebări, și și-au dat multe răspunsuri tot într'aceea limbă.

* * *

A sosit secerișul. Ierbile s'au cosit, pășunea s'a păscut, și păstorii și-au tras turmele departe pe culmele munților.

Cununița nu cunoșcea plaiurile, și păcurariul nu putea vini în tōtă ziua. Dorurile erau mari.

Odată dișe Cununița așa :

— Bădicuță, sē-ți spun una! Ce folos atāta dor? N'ar putē fi ore dorul mai scurt, dragostea mai lungă? De colē din dēl se vede biserica 'n sat, se aud clopotele în tōte duminecele... Am cămesi închiate, măneci împēnate, zadii alese, și țōle nōălite...

Apoi stătū sficioasă, și cele două obrațe i erau cu trandafirul.

Păcurariul o strinsē în brațe și o sărută.

— Cununițo! Ddeu sē-ți deie atāta bine câtă dragoste ți-a dat. Tu-i fi nevēsta mea, și nu este om în lume sē te iubescă cum te-oiu iubi eu.

— Și-oiu merge cu tine 'n munte bădiță, io ți-oiu birăi mulgările, tu-i mulge; io oiu stringe cașul tu-i pașce oițele, și om trăi amēndoi ca porumbii 'n fag.

* * *

Peste câteva minute trecea păcurariul peste culme, și dincolo de dēl începū cu fluerița doina, o doină cu doiu.

Și peste câteva zile păcurariul își lāsă turma pe Cioring, și coborī la pōlă.

Ajuns acasă își chiemă taroste, apoi puse lemn în ușă, și dimpreună cu părinții merșeră la credință.

Și junii deveniră miri. Până aci erau ōmeni, acuma erau miri.

Ōmeni și miri sūnt două lucruri!

* * *

Partile omului se schimbă.

Vine și se pune 'n cale și ți pedecă mersul când gândești că ar fi mai bine.

Une-ți și de ea să dedă cu omul, nu poți scăpa de el ca oia de pășune. Ți se pune pe zile și se mbolovănește ca oia de pășune, și nu mai scapi de el.

Pōla muntelui e ca un ciocor de raiu. Jos livețile verđi și înflorite, și pe pōlă spre țēră holde galbene ca o mare de aur. În vârful muntelui paduri de fag, apoi brađi, și la culme colțuri și cu pieđșuri amētitōre.

Prin grāne și prin țēră se vede dragostōse, prin fagi porumbi și turturele, prin țēră capriōre sprintene, în smeurișe ursi moțați, și în stânci capre negre, ce sar din stān în stān spre țēră. Loc romantic, de vēnat.

Pe aici āmbiau domni cu glăvele de boagi, și cu cārduri de cāni, la petreceri. Și cānd și cu gonacii alarmau muntele din dungă 'n dōmni și vēnau zile 'ntregi.

Adese treceau pe lângă căsuța bătrāniței, domni cu chivere lucitōre, cu zole aurite, și pene de vultur la căciule. Cu pene de vultur și cu ochi de vultur.

Cununița le āmplea apă din gură și ei, domnii pământului i dișeau vorbe de dragoste și de desmēdare.

Așā de glumeți erau, măcar erau doșni.

Colo din culmea cea mai acoperită se vedea jos spre plaiurile țērī o curte mare, cu domuri scilpiciose și cu ferēști multe — multe.

Acolo ședea domnul pământului din giur.

Eră om tinēr și glumeț. Ș așa i stătea de bine!

Avea p^{er} lung, și creț, și frumos ca m^{et}asa ; și avea doi ochi ca doi luceferi.

Vorbi^a în limba iobagilor și glumi^a cu ei.

Și de câte ori trecea pe dript casa Cununiței, de atâtea ori se opri^a și poposea sub un fag la marginea rului.

— Da nu mi-ai sc^ote un strop de ap^ă Cununiță? — întreb^a falnicul domn, desmerdat.

Cum se pu-i sc^otă?!

Cununița aducea cofiță nouă și curată, sc^otea ap^ă și i-o dădea.

Domnul privi^a la ea lung și stătea așa. Apa stătea neatinsă.

Odată di^se Cununița, smerit^a.

— I^etă domnule, cofița e plin^fă.

— V^êd Cununiță, dar nu pot b^e.

— Nu? Pentru ce?

— Nu me lasă ochii tei!

Cununița roși ca o cir^êsă și plec^a capul.

În p^êreu alergau doi păstravi printre petri.

— I^etă doi păstravi domnule! Ș^ci cum se prind păstravii?

— Ba nu ; i^en înv^êtă-me tu, Cununițo!

Cununița ris^e cu nevinovăția unei copile. Se p^ărea că di^se : ce mai măestrie!

Apoi își prinse p^olele de d^ou^e lături, se sufulcă puțin, și se cobori în riu.

Apoi își sufulcă mâncile camesei și se plec^a în ap^ă.

Pescuții erau sprinteni. Fugiau și ei dela o p^êtră la alta.

Cununița de câte ori i sc^ăpă de atâtea ori țip^a, așa cum țipă fetele desmerdate.

Domnul pe r^êdor stătea uimit. Atăta frumsete, atăta nevinovăția și idil — numai un munte p^ote produce!

Cununița prindea pescuții, și-i dădea în mâna lui. El i sc^ăpă i^eră.

Și ridea și el, și ridea și ea.

Și domnul vini^a demulte ori pe pădure, odată cu gonaci, odată numai cu câinii, și în alte ori singur. Totdeuna i er^a sete.

Odată di^se c^ătră Cununița.

— Cununiță, ș^ci tu ce-i dragostea?

Fetița roși, și făc^êndu-și o lucr^u cu o petea de pe pept, plec^a capul.

— Cununiță, eu de dragostea ta calc stânci și bat pădurile.

— Vai de mine domnișorul! — esclamă fetița și se întor^se. Voia se porn^esă.

— Stăi Cununiță, s^e-ți spur^a o verb^ă. Io-s nebun, și numai un l^ec este pe p^ăm^ênt care me p^ote vindecă : dragostea ta. Mi-am urit lumea și vieț^a, de dor ; și tu mi-ai put^e face lumea dragă, și vieț^a placută.

Fetița schimb^a fețe și ru sciea ce s^e di^că.

Domnul se apropi^a de ea și o prinse de mână. Fetița se trase înd^êrept.

— Cununițo, o sărutare nu e lumea. Io-oi fi mai avut și tu nu-i fi mai seraca. Tu ai flori pe guriță ; Dumnezeu a făcut floare să le calegă om^enii. O sărutare nu-i păcat, Dumnezeu iub^ește dragostea.

Fetița simț^a ca și când s'ar întor^se p^ăm^êntul cu ea. Hesit^a. Și că ar di^ce ceva și că n'ar di^ce. Ce ar di^ce, cum ar di^ce c^ătră el, c^ătră domnul, stăpânul muntelui și a șesurilor, pe care-l servesc toți om^enii.

— Cununițo! Vești au porumbii în fagi, turtur^eua în cr^engă? Toți se ndrăgesc, toți se sărută ; spune nu fac bine, păcat li-e? Dumnezeu le-a făcut t^ote pentru dragoste. Cât ține dragostea atăta ține binele omului ; de acolo 'ncolo e i^ernă și frig. Vești cum cântă pase-

rile primăveră, vești cum tac când li-a trecut dragostea?

Și se apropi^a de ea, dar fetița se trase mai departe și porni să m^ergă.

Domnul o a lăsat se m^ergă.

Lasă — lasă!...

Domnul s'a dus ; dar a d^oua și a vinit i^eră.

Cununița însă nu a vinit la riu. Ședea pe pragul tindei și scarmentă lână

Domnișorul a mers la ea, a ședut lângă ea pe prag, și s'a uitat în ochii ei mult.

Odată încep^u :

— Cununița, haid cu mine jos la ț^eră, haid cu mine s^e-ți dau haine de m^etasă, ghioci de mare, mărg^ele scumpe și mărgăritare în p^êr. Haid cu mine să te fac d^omnă, cu păpuci roșii, cusuți cu sirmă și 'ncopciați cu cătărâmi de aur. Haid cu mine și eu te-oiu iubi cum nu iub^eșce om pe p^ăm^ênt.

Fetița tot cugetase de ieri pentru ce nu a vorbit, pentru ce nu i-a spus că ea are drăguț, că e mir^esă și că nu-l p^ote iubi. O și și nopte a cugetat și a făc^ut planuri și 'n urmă s'a decis. Să mai vină odată apoi să v^êdă el curagiu.

Acuma er^a aci, și Cununița nu ș^cia unde se 'nc^epă vorba.

— Vai de mine domnișor, ce mai di^ci. Eu, cu păpuci ca domnișorele. Ai de mine... se s^ui fetița și-și ascunse fața în mâni.

— De colo din d^el se vede castelul meu ; turnurile lui strălucesc ca s^orele, și de frumseta lui povestesc munții și văile. Vino Cununițo, s^e ș^edi în castel ca d^omnele, s^e privești din foisor, s^e-ți numeri iobagii din gilturi aurite și s^e stăpânești peste ei.

Cununița și aduse aminte de propusul ei, se 'ntarită și respunse :

— Nu me duc domnișor ; nu me duc, că io-s f^etă de munte și muntele mi-e drag. Cum s^e me duc rogu-te? Inul necules, lâna nesp^elată, c^oselele 'ncepute... Apoi domnii âmb^lă cu straie domnești, io uu ș^ciu c^osă cu fir de aur ; domnii vorbesc în limba domnilor, eu nu ș^ciu vorbi în limbă lor ; nu me dăc domnișor, io-s f^etă de munte și muntele mi e drag.

— Cununițo, eu și-oiu face un castel în munte, cu porțile de aramă, cu ziduri de stâncă, și și vor sărută picioarele sute de iobagi.

— Nu me duc domnișor ! D^omnele ș^ed în foisor, s^e nu le ajungă s^orele și v^entul, s^e nu le strop^esă pl^oiă, și nu mai v^êd pletele braților bat^êndu-se cu furtuna. Ele m^âncă bob^e de cirese și beu ap^ă 'ndulcită cu zăhar ; io-s înv^êtată cu caș dulce pe m^esă și cu ap^ă din riu — io-s f^etă de munte și mi place să v^êd riul cam curge, turma cum pașce și s^e aud v^enturile cum urlă. Mi place să v^êd holdele de în făc^ênd valuri pe c^oște și se aud porumbii gurluind prin fagi.

— Io și-oiu face un castel s^e le ai t^ote. Sub castel un riu de munte cu pescuți sprinteni ; dela castel și-oiu s^em^enă holde de în ; sub fer^estă și-oiu aduce stâna, se auți mulsul oilor ; și 'n p^ălută și-oiu așterne covore sub picioare. Prin fer^ești și-oiu pune paseri cu pene pompoșe, s^e-ți cânte și s^e te 'nc^ante.

— Paserea robă nu cântă așa frumos ca porumbu 'n cr^engă, — di^se ea și tacu.

Timpul se închină spre s^eră umbrele s^e lăsau prin poene și paserile cântau pe lângă riu.

Copila sc^ărm^enă și privi^a într'una la lâna din degete. Domnul înc^antat privi^a la ea ca la o ic^onă.

Și, departe, într'o culme de d^el s^e auți un fluer, o doină ca o fericire.

Cununița tr^esări. Cavalerul observă.

— Ei Cununițo, bine-ți place ție doina *accea!*

- Bine, — duse ea laconic.
 — Dragă ți-e?
 — Dragă!
 — Da încă cine o cântă!
 — Și el! — duse feta și-i pogori obrațele amên-

douce.

(Finea va urmă.)

V. R. Buticescu.

Carmen Sylva.

Când o veți impresurată
 De a curții pompă rece,
 Toți rostindu-i pe un ton
 Câte-o frasă măsurată
 Ce s'alunecă și trece
 Ca să 'nghețe lângă tron,
 Capul teu adânc se 'nchină
 E regină! E regină!

Când citești în reverie
 Cugetările-i intime,
 De pe 'vârful cel cu dor^c
 Unde totu-i poesie,
 Scăpărând din înălțime
 Suferință și amor,
 Inima-ți duios suspină:
 E femeie, nu-i regină...

Din purpură când descinde,
 Și 'n catrința românească
 La sêraci și la copii
 Mâna-i darnică întinde;
 Lacomind ca să-i zimbescă,
 Să-i surița mii și mii,
 Este Crist ce ne alină:
 E un inger, nu-i regină...

De i regină, de departe
 Licărind că o schinteie,
 Ea dispăre fără veste
 Și-o admiri abia în sbor;
 Dar privește-o 'n asta carte
 Și mereu o veți femeie,
 O femeie care este
 Inger scump pentru popor!

(„Românul“.)

B. P. Hășdeu.

Classicism, romanticism și naturalism.

— Studiu estetic. —
 (Înceiere.)

Astfel învățau filosofilor idealisții pe căli la părere diverse, dar aceiași în ideile lor, învățau dic că omul trebuie scos din superstiții, din neegalitate, din pământul unde a născut și trăiește, să-i dea calea în aer, și să-l facă fericit. Și aceste principii idealistice propoveduite de clasici au prins rădăcină în tota Franța, a sguduit totă societatea și a adus anul 89, anul eliberării cum se a deprins lumea a-l numi. A arupt revoluțiunea și omul ideal a filosofilor și a rupt legăturile, omul cu judecata perfectă a lui Voltaire se a făcut jefuitor, omul fără patimă, ucigaș, omul cioban și bun a lui Rousseau se a făcut lup și vieța lui idilă, se a prefăcut în un carnagiu pe care mintea

omenescă nu-l pôte încapa. Formele de guvernament le-au schimbat clasicii, omului însă nu i au dat nici judecată perfectă, nici buneță perfectă, nici adevărul perfect. El a remas omul natural cu trup și cu patimi înnăscute.

Diderot a rămas în umbră, ier ceialați filosofi au fost premăriți pentru meritele lor, de a fi câștigat căteva bunuri formale prin preții atâtor nimiciri atâtor carnagiuri și hotii săvârșite în revoluțiune. Revoluțiunea a dovedit că omul ideal a classicilor fiind deslegat de frânele ce-l țin în societate, departe de a fi un ideal de bun și drept, devine dobitoc hrăpitor ca tôte dobitocetele carnivore.

Estea sunt mijlocele estea țintele, estea rezultatele și tot estea desamăgirea idealisților și ale classicilor. Acesta e nodul acelor cari rădică pe om din lume și dinire omeni și-l desvătă a suferi pe asemenii sei în alte împregiurări ca ale sale.

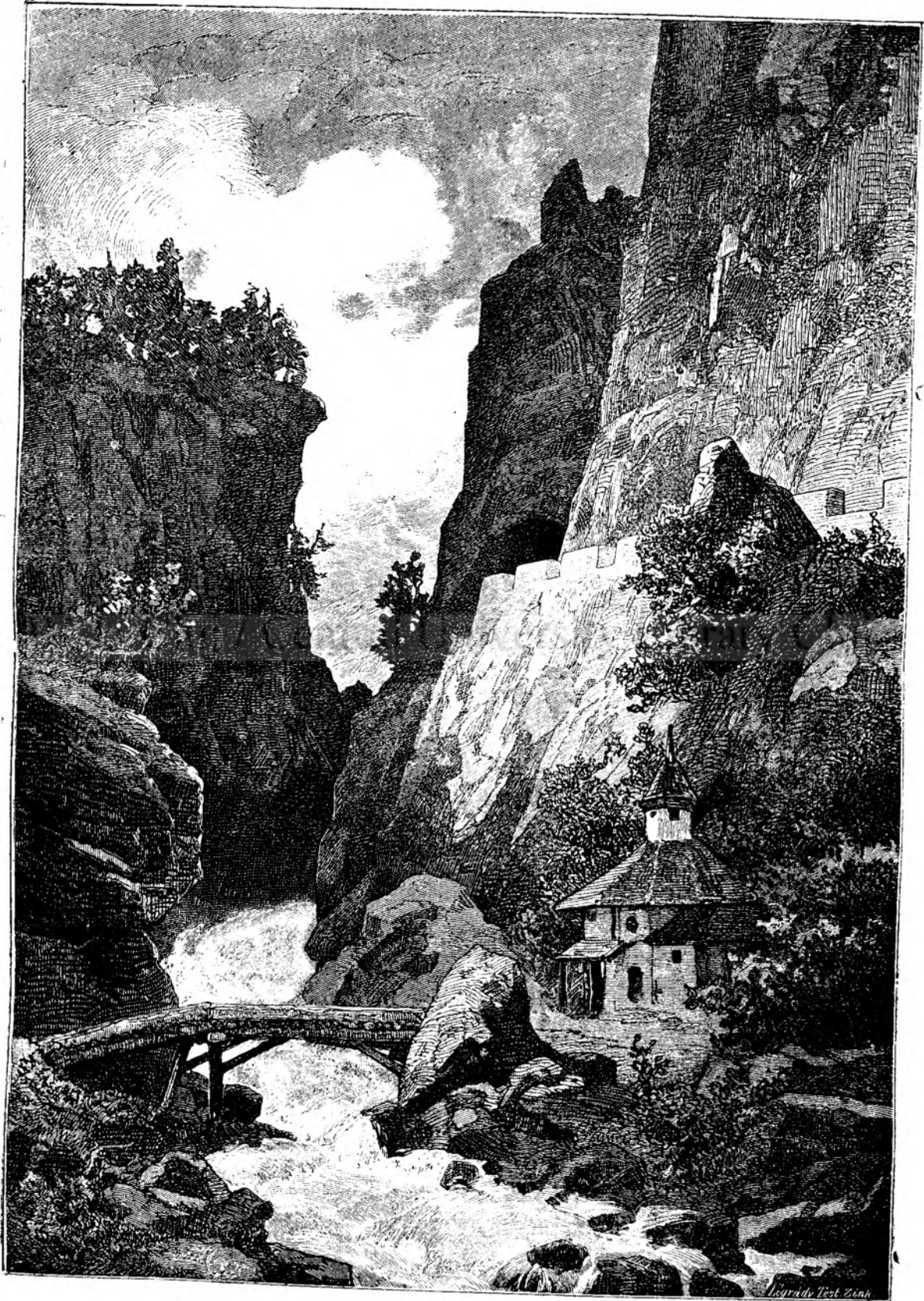
Lumea pe urma științelor înaintate și a esperințelor făcute se a convins tot mai mult de rătăcirile classicilor, și a început a-l socoti cum se socotește predica popii bună de ascultat, dar popa nevrednic de imitat.

Cum am dis cu descoperirea adevărurilor prin știință și a unei psihologii adevărate prin filosofia mai nouă, eră lucru firesc ca și artele să și ia altă față potrivită timpului. Omul prin studiu necontent se convinge tot mai mult că el și lumea ce-l impresoră il hotăresc la fapte și nici decum o putere mai înaltă care plancază peste tot și causează tot.

Pentru literatura frumoasă îndeosebi dezvoltarea și explicarea psihologiei, a avut cea mai mare înriurire. Filosofilor englezi cu recela scrutării lor au fost chemați a dovedi pe urmele lui Shakespeare că psihologia e o știință empirică și nu metafisică, ei au pus observarea ca singurul mijloc de cunoșcere a omului. Ei au rupt cu totul cu abstracțiunea sufletului omenesc învățat de idealisți, și-au aretat că omul e acea ce-l fac împregiurările și propriile lui dispozițiuni sufletesce și lumesce și că psihologia individului nu a generalului e psihologia omului.

Locke a fost cel dintăiu psiholog empiric în Anglia, după el Hume, și după esemplul acestora filosofia întregă își ia un curs nou.

Basat pe învățăturile psihologiei empirice, mai întăiu în Franța a ivit un scriitor naturalist care împotriva scriitorilor ca George Sand și Victor Hugo, a știut prin geniul seu să întemeieze scrierea naturalistă, care astăzi a copleșit pe toți clasicii. Acest scriitor a fost Balzac. După esemplul lui Shakespeare și a lui Diderot, întărit și de psihologia empirică a lui Locke și Hume, el a scris romane, cari trec mai mult de studii sociale de cât de opuri de artă, tocmai fiind că profunzimea și minuțiositatea cu care observă pe om e dusă la estrem. Densul ne arată societatea dela 1830 în colorile cele mai fidele, a pătruns adânc în sufletul omului de atunci, în spiritul tuturor claselor și a tuturor unghiurilor Franței. Scrierile lui sânt icona fidelă a timpului în care a trăit. El e și numit scriitorul neîndurat, fiind că a decopiat pe om de pe natură cu totul nemăgulit, cu tôte virtuțile și păcatele lui, trupește și sufletesce, patimele sânt luate dela isvorul lor și zugrăvite cu dibacția unui geniu observator, căruia nu i-a scăpat nici cel mai ascuns colț a sufletului omenesc. Astfel a fost Balzac, astfel sânt scrierile lui, cari ca și omul vor rămâne neperitoare. Tocmai fiind că eră neîmpăcat, și necruțator, fiind că nu a măgulit pe cel mare, și sufletul peste tot nu-l a deificat, fiind că păcatele societății le-a luat de pe natură și le-a descris în tôte uriciunea lor, și fiind că a dovedit cum în lume virtutea e lăudată din gură de toți, persecutată și ne-

Ruinele Chiorului.

Handwritten text at the bottom of the page, including the number 32.

socotită însă în faptă, de acea omenii de pe vremea sa cari se vedeau demascați în scrierile lui, l'au urit l'au persecutat și scrierile lui le-au desprețuit publice. Scriitorii clasici ai timpului său și au bătut joc de el dîcînd că e trivial și demoralizat ca și cînd Patologul ar fi vinovat de bôlele ce le descopere. Ei uitau ori mai bine uriau adevărul că în totă întemplantarea luată din viață zace o morală profundă, și că adevărul gol, e cel mai mare realist și cu tôte estea cel mai puternic invățător. Aici, ce e drept morala nu zace în cuvînt nici în declamație, nu e acătîiat în urmă ca la fabule, ci ca zace în faptă, în adevărul, din care se scôte ori ce regulă.

Destul că școlă lui Balzac născută cu Shakespeare și declarată pe față de școlă, a început abia la anul 1820, și deja astăzi cei mai mari scriitori se țin de ea, i urmează principiile, și fac noroc și nume cu scrierile lor. Putem se dîcem că caracteristica literaturii secului al XIX-lea e cea realistă sêu analitică, care astăzi numără nu numai pe cei mai mari scriitori a Franței, scriitori ca Zola, Daudet, ci și în alte țeri are propoveduitori puternici.

În Rusia pe capul realiștilor moderni pe Turgenjew cel mai profund și mai genial din toți genii artei moderne, pe Pissemski, Destojewski și alții, în Spania pe Caballero, în Anglia pe Gissing, în Ungaria pe Kemény și la noi la români în sfîrșit pe Ion Slavici care încă a apucat pe calea realistă.

Tot din cauza din care Balzac a fost persecutat pe vremea lui, tot așa și realisti modernii sînt urgișiți în țera lor, pentru că în demascarea păcatului ei se țin cu atât mai emeritați cu cât sînt mai fideli și nemăgulitori.

Adevărat și ei își au păcatele lor, cari însă de loc nu sînt principali, ci lucruri mai mult de formă, cauze mai mult de speculație. Zola de e. pe lângă profundețea observării lui are păcatul neiertat că e frivol, pentru că știe bine că omul îngropat în prostie nu e indestulit cu adevărul curat, mai ales cînd acela e un adevăr sufletesc, pentru care prostul nu are ochiu.

El are scene frivole, pentru ca societatea frivolă modernă să aibă ceva ce să-l atragă, ca să cetască și pe lângă aceste scene frivole să-i pôtă spune adevăruri morale și învățături. Ca să scôtă parale și dela proști, cu frivolitățile sale, încă e un motiv ponderos a acestei greșeli a lui Zola. Turgenjew însă și ceilalți realiști moderni nu sînt frivoli ca Zola, și nu mai puțin ageri în observațiunile lor și geniali în formă și cuprins.

Acesta e naturalismul și el e diametral opus classicismului atât în cuprins și principii cât și în formă.

Tot la anii 1830, după exemplul Iuliei lui Rousseau, și a lui Chateaubriand, se a creat o direcțiune nouă sub conducerea lui Victor Hugo și cu ajutorul dnei George Sand; și acesta direcțiune o cunoșcem sub numele de romanticism. El are aceleși principii cu classicismul, difereșce însă în formă, mai mult după afirmarea lor decât în faptă. Pe cînd classicul are legi formale peste cari se trecă nu-i este iertat, pe atunci romanticul se lasă în voia geniului, și încarcă forma cu flori lirice și joc retoric de cuvinte. Fiind că însă în principiu e greșit romanticismul ca și classicismul, de acea și stéua lui a cădut și numai din respect față de bătrînețele lui Victor Hugo se mai suferă în Franța.

În Germânia numai a ramas classicismul, cu câteva ramificări romantice, neclintit, pentru că însuși natura germanului e mai conservatoare, cu timpul însă

și în literatura germană negreșit își va face cale naturalismul ca singura școlă basată pe adevăr.

Acum sfîrșesc, după ce am arêtat cele 3 direcțiuni artistice ce au domnit lumea dela început până astăzi.

Sfîrșesc, promițînd, a vorbi cu altă ocaziune despre naturalism în specie mai pe larg, analisîndu-l mai lin și aducînd exemple din literatura modernă a popoarelor.

Adio la revedere!

Sylvio.

DI Slavici și serbarea „României June“

între onorea „Convorbirilor literare“.

(Urmare.)

Tinerii noștri dela „România jună“ sêrbătoriră, cum se știe, în juniu a. c. cu o ședință literară festivă esistență de 15 ani a foiei „Convorbiri literare“ și a societății „Junimea“ din Iași. N'avem nimic de dîs în contra acesteia, în contra faptului în sine. Din contra ne bucurăm din inimă, vîdînd via interesare, ce junimea noastră încă de pe timpul studiilor sale documentată față de mersul și de progresul ori regresul literaturii naționali; vîdînd elita tinerimei noastre nisuiindu-se a îmbărbăta estmod și din parte și ori-cari succese ale literaturii și culturii rom. Atari juni, cum pré nimerit observă „Gazeta Transilv.“ rêportând despre acêta sêrbătoare, ne îndreptătesc la speranța, că vor corêspunde mai bine așteptărilor, ce națiunea pune într'ensii.

Ne mēchni însă, cu părere de rău mărturim, modul acestei manifestațiuni a junimei rom dela institutele de învățămînt superior din Viena, așa cât la cetera decursului sêrbătorei din vorbă cam așa ceva ne pētrunse sufletul, ce zelosul și meritatul fost ministru de culte și instrucțiune al României, V. A. Urechia, rēspică mai adineori cu ocaziunea împărțirii premiilor în următorele cuvinte: „La renașcerea din acest secul școlă nu s'a mîrginit a vulgarisă știința. Lazarii, Asachii, Cichindealii, Eliadii au devenit educători naționali. Aceștia făcură, că copiii români, de ori ce trêptă a societății, se deprindea să fie modesti, reverențioși cu cei mai bătrâni, tot atât de bine crescuți cât și de învățați“. „România juna“ însă vrînd a constată un succes parțial și încă nu din tôte laturile bine definit și admis, lovi, veđi bine după maniera tinerimei infocate și inferbentate spre a nu dîce copilăreșce, în drepta și în stînga, trăgînd tot trecutul, nu de câteva dēci și de câteva sute de ani, al literaturii noastre prin tină și imală.

Permită-ne drept'acea bunii noștri tineri dela „România juna“, să le vorbim o sinceră vorbă frățescă, pentru că estmod publicul cel mare și mai puțin inițiat în lucrurile istoriei noastre literare și naționali să audă în privința celor dîse, făcute și întemplate la sêrbătorela cestiunată și să cunoșcă și opiniunea contrară. „Audiatur et altera pars“. Ne laptă speranța, că din nici o parte nu ni se vor luă în nume de rău nepretențioșele desluciri, ce în cele următore ne incumetăm, ba ne ținem îndreptățiți a dá atât ca profesor de literatură rom. cât și ca membru onorat dintre cei dintăiu numiți ai „României j.“, care am veghiat și ênsine cu iubire la nașcerea și lēgănul ei. Iubirea cătră cei dădăciți și dorul de a-i consilia și îndreptă sînt pré fireșci, nu ușor se pot stînge în peptul omenesc. Asta ne escuse în ochii ori-cui pentru aceste șire.

Ci să venim la obiect. Vom urmă reportul, ce-l fece despre decursul ședinței literare festive din vorbă dl I. C. Frunză în „Gazeta Transilv.“ nr.ii 66—67 a. c.,

de unde același fu reproduc și în „Convorb. literare“ mai din cuvânt în cuvânt.

Corul laudelor fără fine și margine (sine fine dicentes) asupra ne mai auditelor minuni, produse de „direcțiunea nouă“ pe câmpul literaturii noastre, îl deschide îndată referințele dl Frunză. „După 15 ani de lucru, dice dsa, „Junimea“ cu organul său „Convorbiri literare“, privind la fructele muncii sale, aște mângăiere, ier națiunea românească bucură-se, căci pe când literatura noastră se află în stare chaotică (?), „Junimea“ prin critică a contribuit în mod însemnat la renașterea ei și i-a dat viață prin valoroșele scrieri de tot felul; lupta pentru ca să se facă lumină a fost mare, dar ietă că din aceta luptă s'a cristalisat adevărul, și literatura noastră are opere de valoare recunoscută de poporele culte ale Europei. Aceste opere, fie scrise cu semne fie fără semne, fie cu litere cirilice (!) fie cu ori ce caractere scrise, vor rămâne neperitoare și vor fi mărgăritare în literatura rom.“

Au nu aveam dară drept, când mai deunăci (în „Familia“ a. c. pag. 164) afirmam, că direcțiuniștii, în imaginațiunea lor cam înferbentată, pe câmpul culturii limbii și literaturii rom. cel de trei patru secole desțelinit și, ales de pe la finele secolului tr. încoc, din ce în ce mai bine cultivat, nu vedea decât un chaos ca cel dela începutul lumii, decât un mare nimic, din care dênșii se credea predestinați a ne creă ca cu vöcea celui Atotputinte, ca cu o vörgă magică, chiar primile elemente ale literaturii?

„Stare chaotică“? Da, are drept dl Frunză. Cumplit de mare și înfiorător de negru a fost chaosul, în care eră învăluită originea și firea limbii române cum și a poporului, ce o vorbiă. S'a pofit, precum ierăși bine observă dl Fr., „luptă mare“ și lungă de trei secole, pentru ca începând dela Luca Str. Lup prin el și unii cronicari și scriitori de după dênșul, apoi prin pleiada nemuritorilor noștri literați de pe la finele secolului preces și începutul celui presinte, ieră după acea prin Asachii, Eliadi, Çipari și socii lor de opintiri eroice încet pe încet chaosul și întunecul să se rêsipescă; lumină, ca cea a sörului la mädădi, să se facă; scrierea românească cu litere străbune se triumfe, prin anii 1850—60, generalminte; lumea uimită să ne descöperă și recunöscă ca ginte latină, cu rari ênsușiri militare și politico-cetățenești; în deceniile 40—50 ale secolului nostru literatura rom., ales poetică, să ajungă la un anumit grad de înflorire, pe tărömul acesteia rëdicându-se cele mai maiestöse figure, cu cari până acum ne putem mändri; pe urmă, în concesiuena și influința reciprocă a töte acesteia, Moldo-Români prin anii 1860 să-și vedă vechile aspirațiuni politico-naționali mai töte implinite, ba chiar frații lor ciscarpatini să începă în êst respect, tot pe atunci, ceva mai liber a rêsufli.

Iecă rezultatele produse de bărbații literatori și politici ai epocii său epocelor „stării chaotică“! Și nime cu simț de dreptate nu va puté negă, că töte aceste asă eră, că töte eră fapte complinite, pe când „direcțiunea nouă“ abia începea pe la 1867, în curiösă coincidință cu începutul erei dualistice austro-ungare, a se plămădi. Öre bine ori rëu au lucrat acele deci și sute de bărbați literatori și politici rom. din timpurile „stării chaotică“? Judece lectorul nepärtinitor, aducându-și amintö de dsa Scripturii, că „din fructele lor i veți cunöșce pe dênșii“.

Cu adevërat s'a recerut, repeșim, „luptă mare“, îndelungată, eroică, ca nemuritorii noștri predecatorii prin sfortările lor de multe-ori supraomenești să potă fränge ghiața, să oblescă calea și să ne înnalte pe acea trëptă de progres omnilateral, pe care vedöndu-ne străinii amici träsaltă de bucurie, ieră inimicii să înfiöră și îngrozesc. Au trebuit să se tëmple töte aces-

tea, pentru ca apoi se vie direcțiuniștii, să se instaleze în casa și la mäsă gata, și se cuteze „a sęcera unde n'au sëmënat, și a adunä unde n'au rêsipit“. Da, să începă a negă întreg trecutul literaturii noastre, și cu o cutezanță fără pärechie în istoria culturii și civilizațiunii popörelor, a afirmă, că până la aparițiunea dênșilor știință, limbă, filologie, istorie, poesie, literatură română, töte töte eră numai minciuna. Da, să provöce anarhie în formele și peste tot în gramatica limbii; să generalizeze în aceta töte läpëdäturile gergurilor provinciali parțiali, reducöndu-ne êstmod limba literarä la galimatia de pe la începutul secolului; ba până și cepele egiptene repoftindu-le, ca Israeliții de odinörä, adeva și reintroducerea literelor cirilice în scrierea rom. oftându-o — cam cu sfielä.

Säu ce altä însemnä declarațiunea dlui Frunză, că i este tot una, „fie operele noastre literare scrise cu semne, fie fără semne, fie cu litere cirilice, fie cu ori ce caractere“? Hei, dl Fr., decä ai locui dta dincöce de Carpați, de sigur ai invëtä dela adversarii Romänilor („disceres ab hoste“), că nu e tot una a scrie româneșce cu litere latine ori cu cirilice; i-ai audä plângöndu-se, căci am päräsit cirilicele și le-am schimbat pe literele străbune. Fireșce ei se pläng, nu de flori de cuc, ci pentru că ved mai departe decât lungul nasului și știu, ce însemnä factor politic, prä fericit în rezultatele sale pentru Romäni, au fost literele și adoptarea lor. Așä vedea și premergätorii noștri, începönd dela Luca Str. Lup; și tot așä credem că vede în presinte majoritatea departe precumpenitöre a romänimeii, escepționându-se „uti figura docet“ direcțiuniștii.

Dar ne spune dl Fr., că „Junimea“ din Iași „prin critică a contribuit în mod însemnat la renașterea (?) literaturii noastre din starea-i chaotică și i-a dat viață“. Critica „direcțiunii noue“? Se vedem ce plätesce aceta frasă sonörä, pe care cäläresc și ceialalți oratori și disertanti dela festivitatea din vorbä. De acea ne și luäm dïua bunä dela dl Fr., ca să putem conversä nițel și cu dnii Popazu, Haliță, Mera și Albini.

Dl președinte al societäții, C. Popazu, în cuvëntarea sa de deschidere dice între altele, că „Societatea „Junimea“ prin organul său „Convorbiri lit.“ luptă de vr'ö 15 ani pentru principiul: „Sëmnul adevërlui trebuie impläntat în tot locul cu ori ce jertfä“; astfel se introduse la noi cel mai puternic promotor al literaturii, critica, carea singurä încurägözä adevëratele produse literari și nimicesce ori ce produs nejustificat, fără formă și fără cuprins; față de starea noastră literarä înainte de 60 de ani e förte naturalä reacțiunea, lupta, și lupta a fost cräncenă, căci se introducea la noi un ce nou, critica, șcl.“

Stați să ne uitäm puțin drept în ochii acestor afirmări și argumentări curiöșe.

Öre adevërat să fie, că direcțiuniștii se luptă de atäți ani, ca sëmnul adevërlui să fie impläntat în tot locul cu ori ce jertfä, și că ei au înirodus la noi mai äntäiu și äntäiu ca un ce nou critica? Dar atunci predecatorii noștri trebuie că au propagat în și prin literaturä numai neadevërluri? Dar atunci cum de recunöșce ênsuși capul direcțiuniștilor în anul acesta („Convorbiri lit.“ 1882 nr. 1), de și cam tärdu și după premerse critice pe cât fulgerätöre pe atät și nejuste, că lucrările Șincailor, Maiorescilor, Clainilor, Balescilor șcl. promitea ceva? Dar atunci cum de literatori străini în foi străine aflarä și aflä lucrări de ale acelor predecatorii, demne de a fi läudate și prezentate în fața Europei culte?

Așä cronicarilor noștri de prin secele XVI—XVIII chiar și adversarul cel mai încärnat al continuitäții Romänilor în Dacia anticä, Roessler, le recunöșce ingenuitatea și sinceritatea întru relatarea tëmplämintelor

istorice (Rumänische Studien); cronicile lor sunt traduse de un Filstich, Picot, precum și unele scripte ale pré învățatului principe Demetriu Cantemir de alții, în varie limbi europene; legiferațiunile moldo-române de prin secl. XVI—XVII stéua mēdănóptei, Petru cel mare, le recunóșce de juste și înțelepte; codicele lui Mateiu Basarab (1633—1654), tradus în lătinie de Andreiu Panoniu, este sub numirea de „codex Basarabae” prețnit de erudiți; cărticica teologică „Flórea adevéru-lui” din 1750 se află demnă de a se traduce și tipari, înainte cu vre-o două decenie, lătineșce în Roma; metódu de critică istorică și de discernemēntul faptelor istorice a lui Georgiu Șincai îl admiră un Edgar Quinet, cunoșcințele-i de istoria Románilor le laudă adversarul Eder și consoții; primele gramatice și lucrări gramaticali-limbistice ale unui Sam. Clain, P. Major, Mih. Boidagi, Ioan Alexi șel. sunt prețioșe în ochii erudiților europeni și folosite de dēnșii până în zilele nóstre; lucrările poeților nóștri încă în prima jumétate a seclului presinte încep a le prețui tot mai mult unii învățați străini, cari unele produse ale Musei române le și presintă în traducțiuni publicului frances, germán, italian, angles, începēnd dela unele piese de ale bētránilor C. Conachi, G. Asachi, C. Negruzzi până la cele publicate de H. Stanley în „Roumain anthology” (Stratford 1856) și la altele mai înainte și mai după aceea. —

Iecă dar, că străinii în tóte timpurile, de când începum și noi a avé o literatură propriu đisă séu scrisă, tot aflară și între produsele acesteia câte ceva bun. Ori că și citatele lucrări literare-șciințifice și altele asemeni lor stă numai din neadevăruri și minciuni, și drept asta furé înfășoșate lumii culte? Cu adevérat lucru straniu e și întristator totodată, ca nu paseri străine, ci chiar române se ne spurce cuibul!

(Va urmá.)

Dr. Gregoriu Siláși.

Suveniri și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

XLV.

Sinaia, decând a devenit locul de predilecțiune pentru petrecere în timp de véră a Majestaților Lor a Regelui și a Reginei, a devenit un nume istoric. Acesta localitate ce intruneșce tóte condițiile de atracțiune, este unică în tótă România, ma pot đice că este una dintre cele mai frumóșe și mai romantice din întregă Europa.

Despre Sinaia a început a se scrie mult. Măne poimâne vom poseda o literatură întregă.

Eu me voiu folosi la acest loc numai de două scrieri, cari după mine merită a fi considerate din tóte vederile și cari sunt lucrute cu multă cunoșcință de lucru și anume: a) Sinaia de Enaceanu,* care op am al mulțumi bunavoinței amicale a dlui major Romulus Maghieru, adjutant al M. S. Regelui României, trimițēndu-mi un esemplar în amintirea facerei cunoșcinței nóstre la Sinaia; și b) „Das Prahovathal und Sinaia in Rumänien” de Alfred Sehrum.**

D. Enacēnu în opul seu de 180 pagine tracteză istoria Sinaiei împarțindu-o în trei epoce. I. Epoca pre-

* Sinaia istoria santei mănăstiri lucrată după documente vechi și noi și adausă cu tradițiunile locale respective, în díele Majestați Sale Carol I Regele României și ale Maj. Sale Elisabeta Regina României de arhímandritul Genadie Enacēnu. București 1881.

** Jahrbuch des siebenbürgischen Karpathenvereins. II. Jahrgang 1882. Hermanstadt, pag. 125—135.

istorica, a II-a a Spatarului Mihaiu Cantacuzén și a III a actualității.

În epoca I-a ne spune autorul cumcă Monachii mănăstirei Némțului au servit ca avantgardă pentru Románismul ce s'a pogorit din munții Maramureșului. Despre începutul vieții monachale în munții Buceci nu se șcie hotarit pentru că lipsesc datele istorice. Cu tóte aceste se susține cumcă acesta a început cu mult înainte Spatarului Cantacuzén și că locurile mănăstirei Sinaia se fi adăpostit monachi încă din seclul al XIV-lea când s'au fundat cele mai multe mănăstiri din Țerile române.

Locurile unde se află astăzi mănăstirea s'au numit înainte de Spat. Cant. (1695) Molomoc s. molomoț. Numirea de mănăstirea Sinaia s'a dat de cătră Spat. Cant. din respectul cel mare cel avea fundatorul pentru mănăstirea Sinaia din Orient cu care ținutul are ceva asemenare topografică.

În epoca a II-a se publică documentul fundațional a Spatarului M. Cantacuzén, apoi vorbeșce de persóna fundatorului, arētând atât meritele lui cât și a întregii familie Cantacuzén pentru țera, pentru biserică, și în urmă pentru literatura română, astfel că acesta familie a jucat în Țera românească cele mai însemnate roluri istorice positive.

Tatăl lui Mihaiu, Stolnicul Constantin Cantacuzén, fiind urmărit de Grigore Ghica, ș-a scăpat viața în padurile de lângă București, unde după remănere de 3 zile a făcut un vot Maicei Domnului, că scăpând cu viața va clădi o mănăstire. Acesta a și făcut fundand mănăstirea supranumită Cotrocenii, care astăzi serveșce de reședință de véră pentru Maj. Lor Regele și Regina și unde încă pe timpul lui Cuza s'a fundat Asilul Elena Dómna.

Spatarul Mihaiu împreuna cu maica sa Elena, pe timpul domnirii fratelui seu Șerban a vizitat Palestina și muntele Sinaia cel vestit. Pe timpul domnirii lui Duca voievod a fost persecutat de acesta și scăpând de urgia lui a făcut vot a clădi mănăstirea Sinaia, la a. 1695.

Spațiul în care este zidită acesta mănăstire este 40 metri lungime și 30 lățime. Mănăstirea este simplu clădită.

Mănăstirea Sinaia este în privința construcțiilor compusă din 2 patru lature, situate unul lângă altul, din care cel întâiu o biserică și un paraclis cu chiliile respective, și care se numeșce cetate, ier al doilea posede o biserică cu 2 rēnduri de case. Mănăstirea are patru hramuri și anume: Schitul dinaintea fundarei mănăstirei lui Cantacuzén a avut de patron pe Sf. Nicolae, Biserica lui Cantacuzén are de patron Adormirea Pré Curatei Fecióre Maria; Capela din Mănăstire are de patron Schimbarea la față ier biserica cea mare din mănăstire intruneșce pe toți 3 patronii.

Superiorul mănăstirei este un stariț carele se alege dintre părinți mănăstirei.

Spatarul M. Cantacuzén, carele a mai fundat o mănăstire în București, a lor trei-ierarhi, supranumită Colța, a dispus ca ambele aceste se urmēză îndatoririlor sociale și cu deosebire se porțe grijă de sēraci, ier cea din Sinaia avea dătoria speciale se se róge toți părinții necurmat lui Dđeu pentru țera etc. Mănăstirea Sinaia a fost pusă de fundator sub epitropia mănăstirei Colța din București.

Afară de moșile cu cari a fost înzestrată acesta mănăstire de cătră fundator a mai primit mai târđiu și altele dela alți donatori, ier formele averei erau bunuri fonciare, privilegii și ómeni de serviciu numiți scutelnici.

(Va urmá.)

Dr. A. P. Alexi.

Dela Mehadia.

(Cum petrece lumea în băi, — Trei concerte, — Bani publici trebuie ținută în evidentă. — N. Popoviciu cântărețul-profesor. — „Lucru românesc“. — Concertul plugarilor în Chiseteu. — Un preot cum trebuie să fie. — Ôspeții din băi.)

Petreceri : dans, excursiuni, concerte, tombola, apoi politizare națională și internațională, luptă pentru diare decât ori apar evenimente mai momentose cam d'astea ocupă publicul Mehadiei în orele de recreațiune. În fie-care sêră dela 9 ore până la 11 se găsește mai întreg publicul în frumosul și imposantul salon de cură. În acelea ore se dansăza după o programă permanentă : 1) Csárdás, se cântă din partea orchestrai tot-deuna dar numai rar se găsește câte o păreche care sê-l danseze. 2) Vals. 3) Polca française. 4) Quadrille. 5) Hora. 6) Mazurca. E o plăcere a vedea cum și damele și bărbații străini se învîrt în hora românească. În programa este pus și „Colo“ sêrbesc dar în lipsa jucătorilor nici ca să cântă în salon.

Am avut până acuma trei concerte. Cel dintăiu al artistilor maghiari din Budapesta despre carele vi-am fost împărtășit unele detaiuri. Al doilea concert de diletanți intră cari Madame Dănescu cu vócea, dl Schweiger cu citera, dl Rastii cu pianul și artistul nostru N. Popoviciu cu sonorul seu bariton. Acest concert s'a dat în folosul bisericeii române ce are a se zidi în satul vecin Recinésca. Fiind că în tot anul se arangează câte un concert spre folosul acelu fond lumea nu fără cuvênt să intrébă cum și unde se administreză suma adunata. Atăta șciu că nici protopopul concerninte n'are cunoșcință despre acest fond. O socotélă spre linișcirea contribuenților n'ar strică. Al treilea concert l'a arangiat dl Nic. Popovici, baritonistul stipendiat al diecesei Caransebeș și dela începutul anului viitor profesor de cânt și musica la instit. ped. teol. din Caransebeș. Cât pentru concert ajunge a aminti, că a reușit și în privința morală și în cea materială foarte bine. A cântat și a plăcut mai mult ariile românești fiind de față în număr preponderant român.

Cu asta ocaziune trebuie se observ cu mulți alții dimpreună că viitorul unui baritonist cu o vóce atât de simpatică și cu o școla atât de frumósă nu este la catedră ci pe scenă sêu în salon. Sê nu se confunde talentul pedagogic cu cel artistic. Până când va fi silit cântărețul Popoviciu a instrua pe alții, va perde ônsuși tehnica vocii sale. Talentele instruite până la gradul de artist nu sânt la noi românii atât de multe ca sê nu trebuescă cruțat fie-care și încuragiat pe cariera care-i compete. Alți cântăreți atunci apucă a da lecțiuni când nu mai pot brilă cu vócea, Popovici acuma când e încă în desvoltare ocupa funcția cântăreților invalidi. Aci de sine se scapă gura a esclama cu pesimism : „lucru românesc!“

Fiind vorba de „lucru românesc“ și de cântăreți îmi vine minte iubileul de 25 și atăta de ani al esistenței corului plugarilor din Chiseteu. Dar acesta nu e lucru slab românesc ca o serbare epocală, prima în istoria culturei românești, ca aceea a concertului celor 25 și atătea de coruri de plugari, sê se ține într'un sat par că s'ar ascunde se nu-i vedă și sê nu-i audă nimenea. În totă lumea adunările reuniunilor de cântări alarmeză o țera întregă, la noi prima întreprindere de acest gen și încă o întreprindere unde pluga-

gariulu se innalță la nivoul artei, unic în țeră, se face într'un sat, unde nu se pôte dar nici nu se invita lumea amatoră. Nu e asta idea numai a mea ci a mai multor români din România chiar cari necunoscând cor de plugari simt dorința a-i auđi și vedea. Sê sperăm, că pe anul viitor cel puțin cu adunarea plugarilor cântăreți nu se va petrece lucrul așa de „româneșc“. Se imităm pe străini cari sânt mai înaintați decât noi.

Numêrul ôspeților e peste 5000, și încă tot vin. Aci a fost și sânt încă : dr. Polyt, dr. Mileticiu, dna și dșora Bogdan (B.-Comloș,) dna Beleş, protop. Gurban, Bonciu din Arad, Barb Constantinescu, deputații Maldosescu, Willacsos, Betolianu, Porvineanu, Vas. Maniu, Corlanescu din București, dr. Gallu și dna, archiducele de Nassau, fratele reginei României șcl.

Trebuie sê amintesc de părintele protopop Gurban, care cu predicele sale ce le-a ținut în biserica românească din băi a atras atențiunea întregului public din băi. Biserica e plină când predică protopopul și românii de dincolo ne invidieza preoțiimea noastră. Datorim tot respectul astorfel de preoți cari ori unde s'or află nu uită că sânt preoți și au misiunea d'a predică morală și credința în biserica care la noi e națională. Mai mulți preoți au venit la băi în toți anii, dar ore câți au predicat de pe amvon? Protopopul Gurban face onóre clerului nostru, și diecesa Aradului încă se pôte mândri decă va avé mulți preoți ca Rța sa.

Balneofil.

Proces verbale

luat în ședința I a adunării generale XXI a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român ținută în 27 aug. st. n. 1882 în orașul Deș.

Președinte Iacob Bologa. Notar : Dr. D. P. Bărcianu.

1. După deschiderea ședinței prin un scurt discurs al președintelui, alăturat sub /./ și un discurs de salutare a adunării din partea Deșenilor, rostit de dl Ioan Velle, alăturat sub //./ se face, conform punctului 2 din programa, apelul nominal al membrilor, spre a șci, cari dintre cei prezenți sânt membrii cu vot în adunare.

Apelul nominal serveșce spre șciința.

2. Cassariul despărțemêntului Deș, Alexe Bogdan, ceteșce o lista a membrilor Asociațiunii din acest despărțemênt, cari au plătit taxele în anul curent.

Adunarea decide a se incorporă acesta lista raportului, ce se face din partea comisiunii de înscrieri și incassari, care este a se alege.

3. Urmând la ordine esmiterea unei comisiunii de 3 pentru incassarea de taxe dela membrii vechi și dela cei ce vor voi a se înscrie ca membrii noi — la propunerea dlui avocat Gavril Manu adunarea proclamă de membrii ai acestei comisiunii pe dnii : Alexiu Bogdan, Ioan Velle și Ales. Mica.

4. Spre a puté comisiunea acêta îndepliní lucrurile sale, se suspende ședința pe 1/4 de ôră.

5. Redeschidându-se ședința, raportorul comisiunii, dl Alesandru Mica, arêtă, că s'au incassat peste tot 276 fl. v. a. ca taxe de membrii, și 11 fl. ca taxe pentru diplome. Anumit s'au incassat suma de 75 fl.

A) ca tacse dela membrii vechi : a) George Gradviciu candidat de avocat în Deș ; b) Vas. Hosszu jude reg. în Deș ; c) Ioan Cipu concipist la oficiul de mesurarea competințelor ; d) Sim. Popelea concipist la perceptoratul reg. ; e) Ioan Criste protopop în Rut ; f) Petru Mureșan Sireganul din Deș ; g) Petru Luca din Deș ; h) Ilie Bărcian din Orman ; i) Daniel Lica adv.

în Bistrița; l) Dimitrie Suciș adv. în Cehu; m) Ioan Pop din Domnîn; n) Florian Cocian adv. în Cehu și o) Ioan Velle protop. în Deș.

B) ca taxa dela membrii din nou înscriși suma de 180 fl. și anumit dela: a) Alesandru Racoți asesor la sedr. orf. în Deș; b) Alecsie Bogdan cancelist reg. în Deș; c) Ioan Georgiu spiritual în Gherla; d) Ales. Mica notar cercual în Deesakna; e) Alecsiu Latițiu învătă. M.-Lapos; f) Ioan Popu Reteganul învătă. în Buciumșesa; g) Clement Pop preot în Bred-Silvan; h) Samuil Cupșa protopresbiter în Cupșeni; i) Vas. Popu econom în Gherla; l) Grigorie Stețiu adv. în Gherla; m) Ioan Imbuzan în Diviciori-mari; n) Vas. Borgovan prof. în Gherla; o) Ștefan Filip în Remetea; p) Ștefan Ilieș protopresb. în Cristolțul-mare; r) Ioan Balint în Füzes; s) August Sighiarto not. com. în Agrieș taxa anuale de câte 5 fl., ieră dela t) Iosif Crișan adv. în Abrud taxa de membru ord. pe viêtă;

C) Dela membrii ajutatori 6 fl. și anumit dela: Pavel Huza, Gavril Ilieș, Ioan Mureșan, Ilie Centea, Ioan Banciu și Gavril Sleam spre plăcută știință, proclamându-se de membrii ai Asociațiunii Alesandru Racoți din Deș, Alecsiu Bogdan din Deș, Ioan Georgiu din Gherla, Alesandru Mica din Deesakna, Alecsiu Latiș din M.-Lapos, Ioan Popu Reteganul din Buciumșesa, Clement Popu din Bred-Silvan, Samuil Cupșa din Cupșeni, Vasilie Popu din Gherla, Grigorie Stețiu Diviciori mari, Vasilie Borgovan din Gherla, Ștefan Filip din Remetea, Ștefan Ilieș din Cristolțul-mare, Ioan Balint din Füzes, August Sighiarto din Agrieș și Ios. Crișan din Abrud.

6. Presidiul aduce la cunoștință, că dintre membrii Asociațiunii, au repausat în decursul anului Ștefan Borgovan căpitan c. r., Simeon Balomiri fost primar al orașului S.-Sebeș și Gavril Ilieș.

Adunarea își areră prin scolare regretele sale pentru pierderea zeloșilor membrii amintiți.

7. Presidiul aduce la cunoștință, că președintele ordinar al Asociațiunii, părintele Timoteu Cițariu, eminentul bărbat de știință, din cauza sănătății sdruncinate, este împedecat a duce presidiul în aceră adunare, din care cauza, în conformitate cu statutele, ducerea presidiului a cădut în sarcina vice-președintelui.

Spre știință, urându-se dlui președinte Tim. Cițariu un calduros sê trăiescã.

8. Presidiul presentã:

a) Rogarea eforiei școlare din Cãmpeni pentru un ajutor pe sêma școlei de acolo;

b) Rogarea comitetului scolaric din Lapușul-ung. pentru un ajutor pe sêma școlei de acolo;

c) Rogarea senatului scolaric din Șomcuta pentru un ajutor pe sêma școlei;

d) Rogarea senatului scolaric din Șimleu pentru un ajutor pe sêma școlei;

e) Rogarea Mariei Turturean pentru un stipendiu spre a-și putê continuã studiile în institutul preparandial din Cluș.

Se strãpun comisiunii bugetarie, ce se va alege.

9. Presidiul presentã:

a) Adresa despărțemêntului I (Brașov), prin care invitã adunarea generalã viitoare în Brașov;

b) Rogarea lui Ioan Gavrilãș pentru un stipendiu la diplomație;

c) Propunerea dlui dr. Absolon Todea, în privința lasamentului dupã parocul Ioan Jancu din Vidra;

d) Propunerea dlui dr. A. Todea în cauza lasamentului dupã Avram Iancu.

Se transpun comisiunii pentru propuneri, ce este a se alege.

10. Presidiul presentã urmãtoarele disertațiuni in-

sinuate spre cetire în adunarea generalã și declarate admissibile:

a) „O privire atenta prin istoria pedagogiei și a instrucțiunii la Romani vechi“ de dnul V. Borgovan prof. preparandial în Gherla;

b) „Despre linte sêu mazere la rimatori în legaturã cu Taenia solitaris dela om“ de Sim. Stoica medic cercual;

c) „Însêmnatatea studiului meteorologiei și necesitatea înființãrii de stațiuni meteorologice“ de dr. A. P. Alexi, profes. în Nãsêud, care adauge la disertațiune și unele propuneri pentru înființarea amintitelor stațiuni.

Spre placutã știință, cu aceea, cã se vor pune la ordine la rëndul lor; ierã ce priveșce propunerile dlui dr. A. P. Alexi, ele se transpun comisiunii pentru propuneri.

11. Presidiul presentã o telegrama a dlui avocat Patricie Barbu, în care salutã adunarea generalã și-i doreșce în numele romãnilor din ținutul Reginelui succesele cele mai frumoșe.

Spre placutã știință.

12. Se citeșce raportul general al comitetului despre activitatea sa în decursul a. 1881/2. Raportul se aclude // la acest proces verbale dimpreuna cu conspectul despre toți stipendistii și ajutorãții din fondul Asociațiunii dela 1862—1882.

Se transpune comisiunii pentru propuneri, cu îndrumarea, cã ivindu-se lipsa, — sê se intrunescã cu comisiunea bugetarã, spre a putê face în procsima ședința raport în privința propunerilor cuprinse în acest raport.

13. Se presentã din partea comitetului rațiociniul despre starea cassei Asociațiunii și despre fondul unei academii romãne de drepturi.

Fiind rațiociniul tiparit, se priveșce de cetit și se transpune comisiunii ce este a se alege cu scop de a face revisiunea rațiociniilor cassei.

14. Se presentã din partea comitetului un proiect pentru preliminarul de buget al Asociațiunii pentru timpul dela adunarea gen. presentã pãnã la 31 dec. 1883.

Se transpune comisiunii bugetare.

15. Urmêzã la ordine alegerea comisiunilor. Pe basa unei liste compuse cu înțelegerea mai multor membrii, presidiul propune

și adunarea designezã:

a) ca membrii ai comisiunii de 3, pentru revisiunea socotelilor pe dnii Vas. Popu, Ștef. Galea și Grig. Pletos;

b) în comisiunea de 5, pentru esaminarea proiectului de buget, pe dnii George Popa, dr. Gregoriu Silași, Ioan Ciocan, Part. Cosma și Ioan Georgiu;

c) în comisiunea de 5, pentru studiarea propunerilor și petițiunilor insinuate, pe dnii Vas. Hosszu, dr. A. P. Alexi, Grig. Stețiu, Nic. Fekete Negruț și dr. Absolon Todea.

16. Dl profesor preparandiale V. Borgovan ceterșce disertațiunea sa intitulatã: „O (privire) escursiune atenta prin istoria pedagogiei și a instrucțiunii la Romanii cei vechi“.

Dissertațiunea se alaturã // la acest proces verbale.

Fiind timpul înaintat, ședința procsimã se anunciã pe luni în 28 aug. la 9 ore deminêțã.

Deș d. u. s.

Iacob Bologa m. p.
v.-președ.

Dr. D. P. Bãrcian m. p.
notariu.

Ruinele Chiorului.

— La ilustrațiunea de pe pag. 421. —

Ilustrațiunea ce aducem în numărul prezente, ni revocă de o parte în memoria trecutul glorios, și plin de episoade eroice, de alta parte însă ni arată cum se nimicește cu timpul chiar și cele mai artificioase opere ale omenilor.

Letă o ruina, carea odinioară ca fortăreța importantă a dat frunte cu atacurile inamicilor și a scutit un ținut întreg de plumbul contrariului, pentru ca astăzi să se restrângă a fi un document modest al trecutului viforos.

Fortăreța Chiorului carea în trecut a inspirat tēma și respect inamicului, astăzi a devenit a fi obiectul tradițiunii și al legendelor nevinovate, și din gloria trecutului nu a ramas alta decât numele carele l'a imprumutat unui întreg district împoporat.

S. R.

Literatura si arte.

Iubileul corului vocal de plugari din Chiseteu, despre care mai scriserăm, are să fie o petrecere foarte interesantă. Acest jubileu se va ține la 8/20 septembrie, când numitul cor va serba anul al 25-le al înființării sale. Pentru înlesnirea călătoriei direcțiunea căilor ferate de stat a admis o scădere de 25% din preț. Programul festivității s'a statorit astfel: În ajunul festivității corul din Chiseteu, (o comună în Bănat), va întâmpina corurile străine la gara din Belinț. La 8/20 sept. întâiu assistare generală la missă, la 3 ore corurile întrunite vor alege juriul, apoi se va începe concertul corurilor emulătoare, după care juriul va pronunția verdictul seu și va împărți premiile, cuvânt de închidere rostit de președintele corului iubilant, s'era corul din Chiseteu va jucă „Nunta țărănească”, după care va urmă danț. Vor fi patru premii: 1) 70 de franci dăruiți de dl deputat dr. Iosif Gall; 2) o culegere de 100 piese române în cvartet; 3) o partitură cu diferite imnuri religioase în cvartet; 4) diplome de distincțiune. Corurile emulante vor fi din următoarele comune: Belinț, Budinț, Cebza, Gruiu, Coșlac și Silha, Ictar, Herendesti, Paniova, Satu-mic, Semlac și Silha, cari vor esecută felurite piese române. Spre încheierea serbării: „Hora Griviței” jucată de coriștii din Chiseteu.

Scrierile lui **Mircea Rosetti** se vor publica în o colecțiune. Volumul prim a și apărut. Acesta conține novelele: Anul nou, Spovedania unei murinde, O Româncă, Bălan, Zinca, 14 iuliu al mamei Bernard, Prima ciocnire, Lacrami de mamă. Acest volum mai cuprinde portretul și biografia junelui autor repausat scrisă de dl Emil Costinescu. În curând va apăre și al doile volum, care va conține: „Stăpânii noștrii scris în limba francesă, cu traducțiunea română, urmat de „Cărmuitori” și „Cărmuitori” și „Inamovibilitatea magistraturei”. Al treile tom va cuprinde: „Mirea Mirele” și scrieri diverse. Al patrulea va conține: „Note și impresiuni”.

Cărți nouē: „*Aritmetica rationata*” de I. J. Fălcoian, fost profesor la facultatea de științe, edițiune nouă, în librăriile din București. — *Di V. Gr. Popp* va scote acuș de sub tipariu a două edițiune corectată și amplificată din opul seu: „*Conspect asupra literaturii române*”.

C e n o u p

Hymen. *Di Iuliu Filimon* cleric absolut al diecesei gr. cat. de Oradea-mare, ș-a incredințat de soția pe dșora Maria Farkas, fiica parocului din Cordău Alexandru Farkas.

Alumneul național român din Timișora a ținut adunarea sa generală de ăstimp la 29 august, sub presiulul părintelui protopop George Crăciunescu, luând parte un public mai mare decât în anii trecuți. Alumneul are aprăpe la 9200 fl. și o mică realitate. Adunarea a decis să se începă întreținerea alumniiștilor, dar la început să se primescă numai doi. Concursul s'a și publicat. Ne bucurăm de acesta renvierea a Alumneului din Timișoră și sperăm că inteligența și poporul nostru din Bănat, care se bucură de o stare materială mai bună, va da acestei întreprinderi avântul dorit. Decă voim să ne asigurăm viitorul și să înaintăm, trebuie să facem progres în cultură. Să spriginim dară instituttele năstre culturale, căci decă noi nu le vom spriginii, alții nu vor face acesta.

Junimea română din promontorul Maderatului a dat în 22 aug. st. v. un bal în favorul școlei gr. or. din Șiria. Balul, precum ni se scrie, a succes bine și făcū onore arangiătorilor. Între alți onorațiori eră de fața și fostul comite suprem Petru Aczel. Dintre dame amintim pe dōmnele Ecaterina Stan, R. Fruja, E. Morar, Borlea, Morariu, Maria Ardelean, Ana Ștef, N. Ioanovici Faur, și dșorele Iulia T. Ursu, Ecaterina Stan, Faur, Elena Popescu, Elena Caracioni, A. Bradean și altele.

Petreceri de vēră. *Junimea studiōsa din Lipova* a arangiat la 15/27 august o petrecere de vēră precedată de un concert declamatoric musical. Venitul curat s'a destinat pentru un fond spre ajutorarea prunilor școlari lipsiți de mijloce. Petrecerea a reeșit foarte bine. — *La Timișora* Reuniunea învățătorilor din tractul Timișorii va da la 4/16 septembrie o petrecere cu joc.

Velocipedul pe mare. Un American, maiorul Urch, — a esperimentat la Montreal un sistem ingenios de locomoțiune pe apă, inventat de dēnsul: velocipedul pe mare. Machina consistă din două mici șalupe cu totul închise și între ele la patru seu cinci picioare de distanță, prin nisce subșiri vergele de fer. În mijlocul aparatului, între cele două șalupe, se află o rōtă destinată a face să se învērtescă o helice așezată la urmă, ca aceia a vaselor ordinare. Operatorul face să funcționeze această rōtă cu picioarele ca la velociped, și ține în același timp firele cārmei. O pânză, care pōte să fie pus și luată după voință, serveșce în același timp de mijloc pentru a împinge aparatul și de adăpost operatorului contra sōrelui sau plōiei. Acesta curiōsă machină conține destul lest pentru a nu se cufunda și pōte să urce cu înlesnire curentele cele mai puternice. Maiorul Urch a făcut în câte-va minute tot giurul insulei vecine pe un velociped, în fața unei mulțimi considerabile. Ceea ce este mai de mirat în această invențiune, este că ea pōte servi pe mare, în mijlocul valurilor. Anul trecut steamerul Appledore a întâlnit pe maiorul Urch cu aparatul seu în mijlocul mării, la opt mile de cōstele de la New-Hampshire. D'o dată toți au crezut că este vr'un monstru de mare de o noua specie.

Inundațiune. Din Cernăuți se telegrafēză: Comunicațiunea comercială este intreruptă. În Zaleszczyki a eșit Dnistrul. De aceea s'a oprit trecerea peste podul de luntiri acolo. Pe totă linia drumului de fer stavilele și podurile sūnt stricate. Multe case și gări tot mai stau în apă și mereu vin vești de calamități cauzate de apă. Întinderi mari de pământ sūnt inundate. Multe case de pământ de a le rutenilor? s'au dus fără a mai lăsă o urmă. Până acum încă nu s'a putut constată numărul omenilor, ce s'a inecat. Paguba, care în privința imobilelor și a animalelor domestice s'a făcut, e imensă. Se trage nădejde, că până vineri se va putē restabili comunicația pe drumul de fer. („Tel. Rom.”)

Necrolog. *Alessiu Popoviciu*, avocat în Comloș, comitatul Arad, deputat sinodal în Arad și congresual la Sibiu, membru al episcopiei fondurilor comune ale diecezelor Arad și Caransebeș, unul din românii binecunoscuți în acel comitat; a încetat din viață la 6 septembrie în etate de 58 ani, lăsând în doliu pe soția sa Liuba n. Demetroviciu, pe ficele sale: Emilia măritată Timoteu Miclea, Aurelia măritată Iosif Vulcan, Silvia măritată George Feieru, Elena mărit. Mihaiu Veliciu, și pe numeroși consăngeni. Fie-i țărina ușoră!

Necrolog. Din Slatina Maramureșului ni se trămite un nunțiu trist despre adormirea unei june fragede. Anunțul e: Mihail Pavel, episcopul gr. cat. de Oradea-mare, Vasiliu Pavel preot cu soția sa Lucreția Vultur, Elena Pavel cu soțul seu Ioan Vultur proprietar în S.-Slatina, Mihail și Ioan Pavel studenți, Vasiliu Joody preot în Vad — în numele lor și a tuturor consăngenilor anunță cu inimă plină de durere mărtașă prematura a mult iubitei și neuitatei lor nepoțe, sore și afine, a junei feciore *Maria Pavel*, întâmplată la 4 august st. n. a. c. 11 ore a. m. după un morb îndelungat, după ce s'a proveșut cu SS. Sacramente ale moribunților, în anul al 19 al etății sale. Remasițele pământene i se vor înmormântă după ritul gr. cat. la 6 august l. c. st. n. a. c. 9 ore a. m. în cimetiriul gr. cat. local. S. Liturgia funebrală pentru repausul sufletului decedatei se va celebră la 7 a l. c. demință la 8 ore în biserica gr. cat. de aici. S.-Slatina, 1882, 4 august. Țărina-i fie ușoră și memoria binecuvântată!

Rățiociniul concertului împreună cu bal, aranjat în M.-Sziget la 7 aug. 1882 în folosul Societății pentru fond de teatru român, cu care ocaziune au încurs:

a) pentru spesele primirei	200 fl. 32 cr.
b) pentru fond de teatru	517 fl. — „
c) pentru banchet și bal	535 fl. — „
	Suma: 1252 fl. 32 „
	Erogate: 624 fl. 49 „
	Venit curat: 627 fl. 83 „

Și anume dela următorii domni:

Petru Mihali 110 fl., Dr. Ioan Mihali adv. 60 fl., Mihail Kökényesdi adm. vic. 60 fl., Vas. Lázár protop. a subscris 65 fl., din cari a solvit 20 fl., rămân de solvit 45 fl., Titu Budu 10 fl., Vas. Kiss 10 fl., Ioan Ivascu preot 7 fl., Mih. Marina preot 10 fl., Petru Szalka preot 13 fl., Vas. Pavel preot 10 fl., Bas. Jurca dep. diet. 100 fl., Bas. Hozsda 6 fl., Ștefan Borodi not. com. 11 fl., Bas. Gyenge preot 8 fl., Ioan Fanea preot 10 fl., Ambrosiu Berindea preot 10 fl., Vasiliu Papp preot 7 fl., Georgiu Cziplé jud. com. 7 fl., Joanu Gyenge preot, Ștefanu Mihaiu și Joanu Suska în numele compos. din Sacelu 5 fl., Iuliu Vincz jud. cerc. 10 fl., Vasiliu Danu preot 10 fl., Isabella Danu 1 fl., Joanu Comanu preot în Saliste 5 fl., Ștefanu Lázaru doc. 5 fl. 50 cr.; Michaelu Jurka preot 5 fl.; Joachimu Fetu 6 fl., Aureliu Zoicasiu preot 2 fl., Joanu Márkés preot 3 fl., Danielu Napoianu preot 10 fl., Paulu Orosz preot 3 fl., Andrea Kovács sen. 3 fl., Ștefanu Popu preot 3 fl., Joanu Dorosiu preot 5 fl., Ladislau Mihálka jun. jud. cerc. 10 fl., Ladislau Mihálka sen. vic. spanu 20 fl., Georgiu Marchisiu a. diac. Carei 5 fl., Simeonu Dessanu adv. Satumare 5 fl., Famili'a D. s'ale 2 talleri 4 fl., Georgiu Rednicu adv. Sziget 50 fl., din cari a solvit 15 fl., Daniel Vajna subjud. cerc. 1 fl., Simeon Balea teol. 2

Gavriil Timisiu 1 fl., Georgiu Hozsd'a 1 fl., Theodor Margineanu peot 4 fl., Petru Cupcea doc. 3 fl., Vasiliu Joody preot 10 fl., Augustin Popu doc. 1., Basiliu Dorosiu cantoru 1 fl., Paul Papp preot 10 fl., Vasiliu Dragosiu preot 2 fl., nu-i-a solvit. Alesiu Anderkó preot 5 fl., Joa Comanu preot în Borsia 1 fl., Michael Szálka preot 1 fl., Joa Jur'a jud. cerc. 6 fl., Georgiu Bot'a teol. abs. 4 fl., Michael Dănu comiss. de ass 1 fi., Josif Barabásiu 1 fl., Comuna Jap'a 10 fl., Demetriu Hodoru not. 6 fl., Vasiliu Glodeanu jud. com. 2 fl., Georgiu Baiasu 2 fl., Vasiliu Mân adv. Vissieu 2 fl., Georgiu Ivascó preot 1 fl. 50, Nicolau Popu 2 fl., Joa Danu 3 fl., Joa Busitia profess. 2 fl., Joa Popu profess. 2 fl., Joa Mihálka teol. abs. 2 fl., Georgiu Hubanu preot 5 fl., Dionisiu Veres doc. 1 fi., Georgiu Mân preot 1 fl., Vasiliu Hodoru not. 3 fl., Andrea Virs'a din Vadu 2 fl., Simeon Arb'a 2 fl., Joa Cupcea 1 fl., Michael Oancz'a 1 fl., Petru Ilniczki preot 5 fl., Andrea Kovács jun. preot 2 fl., Joa Birlea 12 cri., Eudocia Birlea și Helen'a Rednicu 20 cri., Joa Munteanu preot 2 fl., Simeonu Bondoru 2 fl., Nicolau Vladu 1 fl. 50 cri., Gregoriu Catiu 50 cri.

Suprasolviri:

Mgn. S'a Paul Dunca cons. guv. în pens. Sibiu 4 fl., N. N. 7 fl., Nánasy Lajos adv. Sziget 1 fl. 50 cri., Szöllösy Antal primariu orașienescu 2 fl., Paul Orosz preot 50 cri., Simeon Dessanu adv. Szatmár 1 fl., Vasiliu Pavelu preot 1 fl., Georgiu Marchisiu a. diac. Carei 1 fl., Demetriu Hodoru not. 1 fl., Michael Sierbanu ass. trib. în Segedin 50 cri., Ludovic Vasady direct. 50 cr., Lud. Verécy președ. orf. 50 cr., Schönherr August pleb. r. c. 50 cr., Nic. Szaploneczay prot. not. comit. 4 fl., Alesandru Nuțiu preot 50 cr., Ioan Lónyay com. supr. 1 fl., Ioan Hodoru poștariu 50 cr., Kricsfalusy Vilmos adv. Sziget 3 fl. 50 cr., Mihail Ember jun. 2 fl. 50 cr., Ioan Dunca jud. cerc. 1 fl., Vas. Barbur not. comit. 1 fl., Sichertmann Mór 1 fl., Orosz Imre 1 fl. 50 cr., Jakab Péter adv. Sziget 5 fl., Iosif Mandics adv. Sziget și soția sa 2 fl., Ludovic Manu pos. Vissieu 5 fl., Georgiu Birlea teol. abs. 50 cr. — Aici se cuprind atât sumele subscrise prin membrii fondatori, ordinari și ajutatori, banii colectați pentru spesele primirei, cât și suprasolvirile.

Primesca marinimoșii contribuitoari cea mai ferbinte mulțămita.

Sunt rogate cu tot respectul și celelalte ziurnale, ca să binevoiescă a publică în colonele lor acest rățiociniu pentru orientarea publicului, care cu această ocaziune binevoira a contribui pentru fondul teatrului român. Cu tot respectul. M.-Sziget 30 aug. 1882.

Comitetul arangiator.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	st. n.		Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
	st. v.	st. n.			
Duminecă	29	10	(†) <i>Taier. cap. s. Ioan.</i>	5 28	6 26
Luni	30	11	PP. Alecs I și Pav.	5 30	6 23
Marti	31	12	Brăul Préc. Marie.	5 32	6 20
Mercuri	1	13	† Cuv. Sim. Stălp.	5 33	6 17
Joi	2	14	Muc. Mamant.	5 34	6 15
Vineri	3	15	M. Antim.	5 36	6 13
Sâmbetă	4	16	M. Vavila și M. pr.	5 37	6 11

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.